

គំរាលទេសចរណ៍

ନୀ ମହାଦେବ / ପରିମଳୀ

วันที่ ๑๕ กย. ๒๕๖๖

เรื่อง ขอส่งรายงานผลการอบรมหลักสูตร

เรียน ผู้อำนวยการสำนักการแพทย์

© ని. బెట్ట

ตามหนังสือ ที่ กกท ๐๔๐๑/๔๗๔ ลงวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๖๕ ปลัดกรุงเทพมหานครได้อุบมติให้ข้าราชการราย นางสาว夷าวรัชดา สุขหล้า ตำแหน่งนักโภชนาการปฏิบัติการ ฝ่ายโภชนาการ กลุ่มการกิจด้านสนับสนุนบริการและระบบคุณภาพ โรงพยาบาลหลวงพ่อทวดศักดิ์ ชุดนิรโร อุทิศ เข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรโภชนาบำบัดและการบริหาร รุ่นที่ ๓๑ พ.ศ. ๒๕๖๕ มีกำหนด ๑๒๒ วัน ระหว่างวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๖๕ ถึงวันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๕ ณ ฝ่ายโภชนาการ โรงพยาบาลรามาธิบดี และเมื่อเสร็จสิ้นการฝึกอบรมขอให้จัดทำรายงานผลการอบรมดังกล่าวส่งสำนักการแพทย์ นั้น

บันทึกข้าราชการรายดังกล่าวได้ดำเนินการเรียบร้อยแล้ว จึงขอส่งรายงานผลการอบรมฯ เพื่อเสนอต่อปลัดกรุงเทพมหานครตามที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

(นายอุดิศร วิตตากกร)

ผู้อำนวยการโรงพยาบาลหลวงพ่อทวีศักดิ์ ชูตินธโร อุทิศ

- กองส่งงานพัฒนาวิชาการ

(นางรัตนา มุคนางเดียว)
นักวิชาการการณ์อุปนิสัยการพิเศษ
กบุญงานพัฒนาวิชาการ ส่วนพัฒนาบุคลากร
รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการส่วนพัฒนาบุคลากร
สำนักงานพัฒนาระบบที่ดินทางการแพทย์ สำนักงานท่ามยี

ବିଜ୍ଞାନ ପରିଚୟ

NON-REFLECTIVE MATERIALS

ผู้วิชาการทดสอบงาน รพช.
ประจำ ๑๔๕๔ ๑๑.๑๔
ประจำ ๖ กย. ๒๕๖๔

แบบรายงานผลการฝึกอบรมฯ ในประเทศไทย ในหลักสูตรที่หน่วยงานภายนอกเป็นผู้จัด

ตามหนังสืออนุมัติ กท.๑๔๐๑/๙๗๔ ลงวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๖๔
 ชื่อข้าพเจ้า ชื่อ นางสาว夷าวดี นามสกุล สุขหล้า
 ตำแหน่ง นักโภชนาการปฏิบัติการ สังกัด งานฝ่าย โภชนาการ กลุ่มการกิจด้านสนับสนุน
 บริการและระบบคุณภาพ โรงพยาบาลหลวงพ่อทวดศักดิ์ ชินโรอุทิศ กอง สำนัก การแพทย์
 ได้รับอนุมัติให้ไป (ฝึกอบรม)/ประชุม/ดูงาน/ปฏิบัติการวิจัย) ในประเทศไทย หลักสูตร ฝึกอบรมโภชนาณนำบัด และการนริหาร รุ่นที่ ๓๑ ระหว่างวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๖๔ ถึง ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๔ จัดโดย โรงพยาบาลรามาธิบดี ณ ฝ่ายโภชนาการ โรงพยาบาลรามาธิบดี เป็นค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น ๔๐,๐๐๐.- บาท

ข להนี้ได้เสร็จสิ้นการฝึกอบรมฯ แล้ว จึงขอรายงานผลการอบรมฯ ในหัวข้อต่อไปนี้

๑. เนื้อหา ความรู้ ทักษะ ที่ได้เรียนรู้จากการฝึกอบรมฯ
๒. การนำมาใช้ประโยชน์ในงานของหน่วยงาน / ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนางาน
๓. ความคิดเห็นต่อหลักสูตรการฝึกอบรม / ประชุม / ดูงาน / ปฏิบัติการวิจัย ดังกล่าว
 (เช่น เนื้อหา / ความคุ้มค่า / วิทยากร / การจัดหลักสูตร เป็นต้น)
 (กรุณาแนบเอกสารที่มีเนื้หารอบถ้วนตามหัวข้อข้างต้น)

ลงชื่อ.....

 ผู้รายงาน
 (นางสาว夷าวดี สุขหล้า)
 นักโภชนาการปฏิบัติการ

รายงานการศึกษา ฝึกอบรม ประชุม ดูงาน สัมมนา ปฏิบัติการวิจัย ในประเทศ และต่างประเทศ
(ระยะเวลาสั้นไม่เกิน ๘๐ วัน และ ระยะเวลาตั้งแต่ ๘๐ วันขึ้นไป)

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป

๑.๑ ชื่อ นางสาวเยาวริดา สุขหล้า

อายุ ๔๒ ปี การศึกษา ปริญญาตรี

๑.๒ ตำแหน่ง นักโภชนาการปฏิบัติการ

หน้าที่ความรับผิดชอบ ปฏิบัติหน้าที่ในหน่วยงานโภชนาการควบคุมดูแลในงานที่ได้รับมอบหมาย

๑.๓ ชื่อเรื่อง / หลักสูตร โภชนบำบัดและการบริหาร รุ่นที่ ๓๑ พ.ศ. ๒๕๖๕

สาขา -

เพื่อ ศึกษา ฝึกอบรม ประชุม ดูงาน สัมมนา ปฏิบัติการวิจัย

งบประมาณ เงินงบประมาณกรุงเทพมหานคร เงินบำรุงโรงพยาบาล

ทุนส่วนตัว ไม่มีค่าใช้จ่าย

จำนวนเงิน ๔๐,๐๐๐.- บาท (สี่หมื่นบาทถ้วน)

ระหว่างวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๖๕ – ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๕ สถานที่ ฝ่ายโภชนาการ โรงพยาบาล -
รามาธิบดี

คุณวุฒิ/วุฒิบัตรที่ได้รับ ประกาศนียบัตร หลักสูตรโภชนบำบัดและการบริหารรุ่นที่ ๓๑

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษา ฝึกอบรม ประชุม ดูงาน สัมมนา ปฏิบัติการวิจัย

๒.๑ วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อเพิ่มศักยภาพและทักษะทางด้านโภชนาการและโภชนบำบัด

๒.๒ เพื่อสามารถบริหารงานโภชนาการในรูปแบบการทำงานเชิงรุก

๒.๓ เพื่อแก้ปัญหาทางด้านโภชนาการผู้ป่วยให้ได้ตามมาตรฐานงานด้านโภชนาการ

๒.๔ เพื่อพัฒนาความรู้ในด้านโภชนาการให้ทันตามยุคปัจจุบัน

๒.๒ เนื้อหา

หลักสูตรโภชนบำบัดและการบริหาร รุ่นที่ ๓๑ พ.ศ.๒๕๖๕ มีเนื้อหาดังนี้

๒.๒.๑ Malabsorption หมายถึง ความผิดปกติในการดูดซึมสารอาหารผ่านเยื่อบุลำไส้เล็กไปยังระบบเลือดและระบบนำ้เหลืองของร่างกาย

โครงสร้างของลำไส้เล็กของหารกแรกเกิดครบกำหนด มีความยาวประมาณ ๒๕๐ ซม. หรือ ๕ เท่าของความยาวตัวเด็กความยาวเพิ่มขึ้นเป็น ๗-๑๐ เมตรในผู้ใหญ่สารอาหารส่วนใหญ่ถูกดูดซึมที่ลำไส้เล็กส่วนดูดซึม Duodenum และเจjunum Jejunum ยกเว้นเกลือน้ำดีและวิตามินบี ๑๒ ถูกดูดซึมที่ส่วนปลายของอีเลียม ileum

เยื่อบุของผนังลำไส้เล็กมีลักษณะที่ยื่นเป็น fold บน fold เหล่านี้จะมีเซลล์เยื่อบุผนังลำไส้เล็กซึ่งเรียกว่า Villi หรือคล้ายนิ้วมือ เรียกว่า microvilli ประโยชน์สำคัญของ fold, villi, microvilli คือ ช่วยเพิ่มพื้นที่ผิวของการดูดซึมสารอาหาร ขึ้นอีกหลายร้อยเท่าส่วนยื่นเหล่านี้ทำให้พื้นที่ผิวในการดูดซึม

ของลำไส้เล็กเท่ากับสมานเทนนิส ดังนั้นภาวะไดก์ตามที่ทำให้เกิดอันตรายต่อ villi หรือทำให้ villous atrophy จะทำให้เกิด malabsorption เชลล์เยื่อบุผนังลำไส้เล็กมีการแบ่งเซลล์ที่บริเวณ cryo และเซลล์ที่เกิดใหม่จะเคลื่อนตัวขึ้นมาที่ส่วนยอดของ villi พร้อมกับมีการเติบโตเต็มที่และสร้างเอ็นไซม์หยalityชนิด เช่น แคลคเทส ซูโคเรส เป็นต้น กระบวนการสร้างเซลล์ใหม่จะนิ่งเซลล์แก่ตัวเต็มที่ใช้เวลาประมาณ ๓ - ๖ วัน ในคนปกติกระบวนการเหล่านี้จะบกพร่องถ้าขาดอาหารในผู้ป่วยที่ขาดสารอาหารรุนแรงอาจจะไม่มีการสร้างเซลล์ใหม่เป็นเวลาหลายเดือนทำให้เกิด villous atrophy

- กระบวนการย่อยและการดูดซึมสารอาหาร โดยทั่วไป การย่อยและการดูดซึมสารอาหารหลัก พากโปรตีน คาร์โบไฮเดรต ไขมัน แบ่งการย่อยและการดูดซึมเป็น๓ ระยะ ได้แก่ การย่อยในโพรงลำไส้ (intraluminal phase) การย่อยและการดูดซึมที่เซลล์เยื่อบุลำไส้ (intestinal phase) และระยะการขนย้ายสารอาหารที่ดูดซึมแล้วไปสู่ระบบเลือดและน้ำเหลือง (delivery phase)

- คาร์บอไฮเดรต แบ่งตามโครงสร้างทางชีวเคมีเป็น ๔ กลุ่มใหญ่ ได้แก่ Polysaccharides ที่สำคัญ ในอาหาร คือ แป้ง ซึ่งเป็นคาร์บอไฮเดรตโมเลกุลใหญ่ที่สุดพบว่าการย่อยแป้ง จะเริ่มต้นในปากซึ่งมีเอนzymes มีมิเลส จำกัดต่อมน้ำลาย แต่การย่อยส่วนใหญ่สุดจะเกิดที่ลำไส้เล็ก โดยเอนไซม์ อะมิเลสจากตับอ่อน ผลที่ได้จากการย่อยแป้ง จะได้ oligosaccharides trisaccharide และ disaccharide ซึ่งจะถูกย่อยต่อไปโดยเอนไซม์เจาเยื่อบุผนังลำไส้เล็ก disaccharides หรือน้ำตาลโมเลกุลคุณภาพดี คือ แคลโโทส มอลโทส และซูโคเรส การย่อยและการดูดซึม คาร์บอไฮเดรต เกิดขึ้นเกือบสมบูรณ์เมื่ออาหารผ่านมาถึงลำไส้เล็กส่วนปลายของเจjunum ประมาณ ๑๐ % ของ คาร์บอไฮเดรตเหลือผ่านไปลำไส้ใหญ่และถูกแบ่งที่เรียกว่าย่อยและเปลี่ยนเป็นกรดไขมันห่วงสั้น shot chain fatty acid ซึ่งลำไส้ใหญ่นำไปใช้เป็นพลังงาน

- ไขมัน ในอาหารส่วนใหญ่ คือ ไตรกลีเซอไรต์ ที่เหลือเป็นฟอสโฟไลปิด phospholipid และ โคลสเทอรอล cholesterol กระบวนการย่อยไขมันที่สำคัญ เกิดที่โพรงลำไส้เล็ก ไขมันจะรวมตัวกับเกลือน้ำดีทำให้เกิดการกระจายตัวเล็กลง จากนั้นไตรกลีเซอไรต์จะถูกย่อยโดยเอนไซม์ไลเปสจากตับอ่อนโดยมีเอนไซม์ โคลิเปส จากตับอ่อนเป็นตัวช่วยและการหลังในกระบวนการนี้จะมีตับอ่อนและทางเดินน้ำดีทำให้ PH เหมาะสม ผลกระทบการย่อยของไลเปสจะเกิดกรดไขมัน และ โมโนกลีเซอไรต์ จากนั้นกรดไขมันและโมโนกลีเซอไรต์จะรวมตัวกับเกลือน้ำดีและ โคลสเทอรอล เป็นอณูเชิงซ้อนเรียกว่า ไมเซล ซึ่งสามารถละลายน้ำได้ จึงสามารถเคลื่อนตัวผ่านชั้นของน้ำที่เคลือบผิว ของเซลล์เยื่อบุผนังลำไส้ไปสู่ระบบหน้าเหลืองเข้าสู่ Thoracic duct และเข้าสู่กระเพาะเลือดต่อไป Medium chain triglyceride MCT คือ ไตรกลีเซอไรต์ที่มีกรดไขมันประกอบด้วย ๘ - ๑๐ carbons บนอะตอมจะถูกย่อยโดยเอนไซม์ ไลเปสได้เร็วกว่า long chain triglyceride LCT และถูกดูดซึมเข้าสู่เซลล์เยื่อบุผนังลำไส้ได้เร็วกว่า LCT นอกจากนี้ในภาวะที่ขาดเอนไซม์ไลเปส หรือเกลือน้ำดี MCT ยังสามารถดูดซึมเข้าสู่เซลล์เยื่อบุผนังลำไส้ได้และเข้าสู่ระบบหลอดเลือดพองตั้ลโดยตรง MCT จึงมีประโยชน์ในการรักษาผู้ป่วยที่มีความผิดปกติของการย่อยและดูดซึมไขมัน

กรดน้ำดี Bile acid สร้างจากตับในรูป primary bile acid และถูกเปลี่ยนเป็น secondary bile acid โดยแบคทีเรียในลำไส้ เกลือน้ำดีจะเข้าไปในลำไส้ผ่านท่อน้ำดี และมีบทบาทสำคัญในกระบวนการย่อยไขมัน กรดน้ำดีในลำไส้เล็กจะถูกดูดซึมกลับที่ลำไส้เล็กส่วนอีเลิมเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้น หากมีการตัดลำไส้ส่วนนี้ จึงเกิดปัญหาการดูดซึมกลับไม่ได้ เกลือน้ำดีจะผ่านเข้าลำไส้ใหญ่เกิดท้องเสีย เรียกว่า bile acid diarrhea นอกจากนี้ ภาวะที่แบคทีเรียเจริญเติบโตมากเกินในลำไส้เล็ก ทำให้เกลือน้ำดีถูกเปลี่ยนไป และลดความสามารถในการดูดซึมกลับของเกลือน้ำดี ทำให้เกิด bile acid diarrhea และถ้าสูญเสียเกลือน้ำดีไปมากจะเกิดการย่อยไขมันบกพร่องตามมา

- สาเหตุของการขาดเกลือน้ำดีที่สำคัญอีกประการ คือ โรคตับ ทำให้สร้างเกลือน้ำดีลดลง และภาวะดีซ่านแบบน้ำดีค้าง ทำให้ขับน้ำดีออกมานในฟองลำไส้ไม่ได้

- โปรตีน การย่อยโปรตีนเริ่มต้นที่กระเพาะอาหารโดย pepsin เอนไซม์เพปซินจะย่อยโปรตีน ได้เป็น polypeptide ซึ่งจะผ่านต่อไปยังลำไส้เล็กและถูกย่อยต่อด้วยเอนไซม์ Proteases จากตับ อ่อนซึ่งมีหลายชนิด ได้แก่ trypsin, chymotrypsin, elastase ตับอ่อนจะหลังใบคาร์บอเนท เพื่อให้ PH ในลำไส้ เป็นต่าง จึงเหมาะสมกับการทำงานของเอนไซม์เหล่านี้ผลของการย่อยในฟองลำไส้เล็กจะเกิด oligopeptides และกรด amino acid

- การย่อยและดูดซึมสารอาหารอื่นๆ วิตามินที่ละลายในไขมัน การดูดซึมต้องอาศัยกระบวนการดูดซึมไขมันชนิด LCT และถูกดูดซึมที่ลำไส้เล็กช่วงต้น วิตามินที่ละลายในน้ำ ส่วนใหญ่ถูกดูดซึมที่ลำไส้เล็กส่วนต้น ยกเว้นวิตามินบี ๑๒ ถูกดูดซึมที่ ileum ส่วนปลาย folic acid ดูดซึมที่ลำไส้เล็กส่วนถัดไปอีกนิด และเจjunum เหล็กถูกดูดซึมที่ถัดไปอีกนิด และเจjunum แคลเซียม ดูดซึมที่ลำไส้เล็กมากที่สุดโดยวิตามินดี เป็นตัวช่วยกระตุ้นการดูดซึม แมgnีเซียมถูกดูดซึมที่เจjunum และอีเลียม

- การให้โภชนาบำบัด ควรหลีกเลี่ยงอาหารที่ทำให้อาการของโรคมากขึ้น ขณะเดียวกันต้องทำให้สารอาหารและพลังงานที่เพียงพอต่อความต้องการของร่างกาย ในรายที่มีความผิดปกติของลำไส้มากหรือมีการขาดสารอาหารรุนแรง อาจต้องให้อาหารทางหลอดเลือดดำควบคู่ไปด้วยผู้ป่วยส่วนใหญ่มีปัญหาการดูดซึมสารอาหารหลายอย่าง ดังนั้นควรให้โภชนาบำบัดให้ครบถ้วน

การให้โภชนาบำบัด ควรเลือกให้ enteral nutrition ก่อน Parenteral nutrition เนื่องจาก enteral nutrition มีข้อดีหลายอย่าง คือ

- มี trophic effect กระตุ้นให้เซลล์เยื่อบุลำไส้เล็กแบ่งตัวและเติบโต
- สามารถให้สารอาหารได้ครบถ้วน
- Tube feeding ทำได้ง่ายในโรงพยาบาลทุกรายดับ
- ภาวะแทรกซ้อนต่ำ

ในรายที่มีพยาธิสภาพที่ลำไส้รุนแรงพิจารณาให้อาหารทางสายช้า ๆ เพื่อให้ผู้ป่วยสามารถรับอาหารได้โดยไม่ท้องเสีย เมื่อพยาธิสภาพลำไส้ของลำไส้ดีขึ้น จึงค่อยๆ เริ่มให้กินเองจนรับได้เต็มที่

๒.๒.๒ ลักษณะอาหารที่ใช้ในโรงพยาบาล

- General Diet หรือ RD ลักษณะอาหารธรรมดาคัลเลอร์กึ่งกับอาหารของคนปกติ ควรย่อยง่ายไม่มีเส้นใยแข็งหลักเลี่ยงอาหารที่ย่อยยากหรือทำให้ท้องอืด อาหารหมักดอง เป็นต้น ซึ่งมีสัดส่วนอาหารโปรตีน ๕๕- ๗๕ กรัม หรือ ๑๒-๑๕ % ไขมัน ๖๐ - ๘๐ กรัม หรือ ๓๐ - ๓๕ % คาร์โบไฮเดรต ๒๒๕ - ๓๐๐ กรัม หรือ ๕๐ - ๖๐ % พลังงานรวม ๑,๘๐๐ - ๒,๐๐๐ กิโลแคลอรี่

- Soft Diet หรือ SD ลักษณะอาหารอ่อนนุ่ม เปื่อย ย่อยง่าย กรณีอาหารแข็งและย่อยยากต้องนำมาดัดแปลงทำให้ นุ่ม เช่น การสับละเอียด ต้ม หรือตุ๋นจนเปื่อยนุ่ม งดอาหารหมักดองซึ่งมีสัดส่วนอาหารโปรตีน ๕๕- ๗๐ กรัม หรือ ๑๒-๑๕ % ไขมัน ๕๐ - ๗๐ กรัม หรือ ๓๐ - ๓๕ % คาร์โบไฮเดรต ๑๙๐ - ๒๗๐ กรัม หรือ ๕๐ - ๖๐ % พลังงานรวม ๑,๕๐๐ - ๑,๘๐๐ กิโลแคลอรี่

- Soft Diet Congee with meat โจ๊ก เป็นอาหารอ่อนมีสัดส่วนอาหารโปรตีน ๓๓ กรัม หรือ ๗๗ % ไขมัน ๒๔ กรัม หรือ ๒๔ % คาร์โบไฮเดรต ๑๐๔ กรัม หรือ ๔๔ % พลังงาน ๗๘๐ กิโลแคลอรี่

- Clear Liquid Diet หรือ CL ลักษณะอาหารเหลวใส น้ำใส ไม่มีกากสามารถกินได้โดยไม่ต้องเคี้ยว เช่น น้ำซุปผัก น้ำผลไม้กรองกา哩 น้ำข้าวกรองกา哩 สัดส่วนอาหารโปรตีน ๐ กรัม หรือ ๐ % ไขมัน ๐ กรัม หรือ ๐ % คาร์บอไฮเดรต ๗๕ กรัม หรือ ๑๐๐ % พลังงาน ๓๐๐ กิโลแคลอรี่

- Full Liquid Diet หรือ CL ลักษณะอาหารเหลวข้นเป็นเนื้อดียกันไม่มีกาก สามารถกินอาหารได้โดยไม่ต้องเคี้ยว มีสารอาหารอื่นนอกจากโปรไบโอเดรตโดยเติม น้ำนม รัญพีช เนื้อสัตว์บดละเอียด ไข่หรือผักผลสมลงในอาหารเพื่อเพิ่มพลังงานและสารอาหาร สัดส่วนอาหารโปรตีน ๑๕ กรัม หรือ ๑๕ % ไขมัน ๗ กรัม หรือ ๑๕ % คาร์บอไฮเดรต ๗๑ กรัม หรือ ๗๐ % พลังงาน ๔๗๐ กิโลแคลอรี่

- Supplementary Diet ไข่ขาว เครื่องดื่มที่มีน้ำตาล เยลลี่ น้ำสมุนไพร นมถั่วเหลือง เยลลี่ เป็นต้น

- Therapeutic Diet หรือ อาหารเฉพาะโรค

- High Calorie Diet อาหารพลังงานสูง อาหารดัดแปลงที่เพิ่มพลังงานให้สูงกว่าอาหารมาตรฐาน หรือสูงกว่าความต้องการปกติเหมาะสมกับผู้ป่วยที่ขาดสารอาหาร และผู้ป่วยแพ้ไฟไหม้น้ำร้อนลวก

- Low Calorie Diet อาหารพลังงานต่ำ (อาหารลดน้ำหนัก) อาหารดัดแปลงต่ำกว่าอาหารทั่วไปแต่พลังงานไม่ควรต่ำกว่า ๘๐๐ กิโลแคลอรี่ต่อวัน

- High Protein Diet อาหารโปรตีนสูง โปรตีนสูงกว่าความต้องการปกติ (ปกติ ๐.๘ – ๑ กรัม/ก.ก./วัน) คือ ๑.๒ – ๒ กรัม/ก.ก./วัน เช่น น้ำหนัก ๖๐ กิโลกรัม ความต้องการโปรตีน ๗๕ กรัมต่อวันเหมาะสมสำหรับคนไข้ที่มีการสูญเสียโปรตีนผู้มีแพ้ไฟไหม้น้ำร้อนลวกและผู้ป่วยโรคไตที่ได้รับการล้างไตหรือฟอกเลือด

- Low Protein Diet อาหารโปรตีนต่ำโดยส่วนใหญ่จะให้โปรตีน ๐.๖ กรัม/ก.ก./วัน เช่น น้ำหนัก ๖๐ กิโลกรัมความต้องการโปรตีน ๔๐ กรัมต่อวันโปรตีนที่ใช้ต้องเป็น HBV (High Biological Value) อย่างน้อย ๒ ใน ๓ ของโปรตีนทั้งหมดเหมาะสมสำหรับคนไข้ไดเร็อังที่ยังไม่ได้รับการบำบัดทดแทนได้

- Diabetes Mellitus Diet อาหารเบาหวาน ต้องควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดให้อยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกับภาวะปกติมากที่สุด เพื่อป้องกันความรุนแรงของอาหารและภาวะแทรกซ้อนสัดส่วนอาหารธรรมชาติผู้ชาย สูตรเบาหวานสัดส่วนอาหารโปรตีน ๗๕ กรัม หรือ ๑๖ % ไขมัน ๕๕ กรัม หรือ ๒๕ % คาร์บอไฮเดรต ๒๕๕ กรัม หรือ ๕๕ % พลังงาน ๑,๕๐๐ กิโลแคลอรี่ สัดส่วนอาหารผู้หญิงที่เป็นเบาหวานโปรตีน ๗๑ กรัม หรือ ๑๙ % ไขมัน ๔๕ กรัม หรือ ๒๗ % คาร์บอไฮเดรต ๒๑๐ กรัม หรือ ๕๕ % พลังงาน ๑,๕๐๐ กิโลแคลอรี่

- Residue and fiber modified Diet อาหารดัดแปลงและหากายอาหารจะมีการดัดแปลงให้มีกากและไขอาหารน้อยลงเพื่อบรรเทาอาการเจ็บป่วยที่เกี่ยวกับระบบทางเดินอาหารหรือมีปัญหาเกี่ยวกับฟันไม่สามารถเคี้ยวอาหารได้เมื่ออาการเกี่ยวกับหลอดอาหารอักเสบ เป็นต้น

- Sodium restricted Diet อาหารจำกัดโซเดียมเป็นอาหารที่จัดให้แก่ผู้ป่วยที่มีภาวะน้ำคั่ง ในร่างกาย เช่น มีน้ำในช่องห้องความดันโลหิตสูงหรือเป็นโรคไต จะนับอาหารชนิดนี้จึงจำกัดโซเดียมที่ร่างกายควรได้รับในแต่ละวัน

- Modified Fat Diet อาหารลดไขมัน ปริมาณไขมันจะอยู่ที่ ๒๐-๒๕ % ของพลังงานรวมเหมาะสมสำหรับคนไข้ที่มีความผิดปกติในการย่อยการดูดซึมและการเผาผลาญไขมัน เช่น โรคตับ ตับอ่อน ถุงน้ำดี

- Modified Phosphorus Diet จำกัดฟอฟอรัส ไม่เกิน ๘๐๐ มิลลิกรัมต่อวันแหล่งอาหารที่พบบ่อยและผลิตภัณฑ์จากนมไป้แตงและผลิตภัณฑ์เมล็ดถั่วต่าง ๆ เต้าหู้ผลิตภัณฑ์ที่ใช้ยีสต์ซึ่คโคเกลตและเครื่องดื่ม เช่น กาแฟ น้ำอัดลมสีดำ ปลาเล็ก เนื้อสัตว์สีแดง เป็นต้น

- Modified Potassium Diet ถ้าค่า Potassium มากกว่า ๕ มิลลิกรัมต่อวัน งดผักผลไม้ที่มีโปแทลเชียมสูงแหล่งอาหารที่พับใบผัก/ผลไม้ เช่น กล้วย ทุเรียน ส้ม มะม่วงสุก มะละกอสุก แคนตาลูป น้ำผลไม้ พิกทอง แครอท บล็อกโคลี ผักโขม คะน้า มะเขือเทศ เป็นต้น

- Modified Purine Diet for gout พิวรีนเป็นสารชนิดหนึ่งที่อยู่ใน nucleoprotein และเมื่อมีการเผาผลาญอาหารจะได้กรดยูริกและขับออกจากร่างกายทางปัสสาวะถ้าไม่สามารถขับได้ก็จะมีการสะสมกรดยูริกเกิดขึ้นตามข้อต่าง ๆ แหล่งอาหารที่พับพิวรีนเมล็ดถั่วต่าง ๆ เช่น ถั่วเหลือง หน่อไม้ ชะอม กระถิน ปลาเล็กไปปลา เครื่องในสัตว์ กะปิ น้ำชูปเนื้อ ชูก้อน น้ำปลา หรือการบริโภคอาหารที่มีน้ำตาลสูง เช่น น้ำผึ้ง น้ำผลไม้ หรือผลไม้สดก็สามารถทำให้เกิดกรดยูริกสูงขึ้นได้

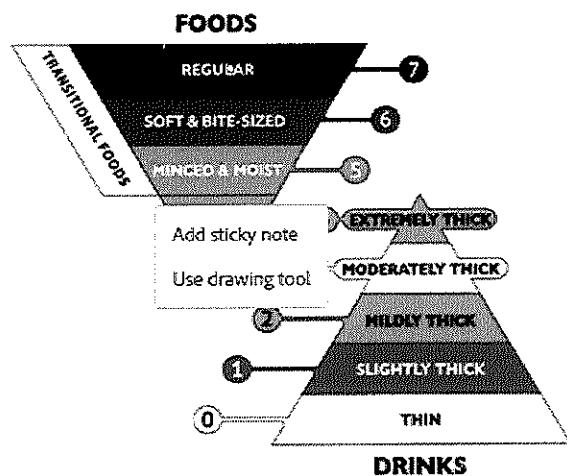
๒.๒.๓ Dysphagia Diet อาหารฝึกกลืน การกลืนลำบากเป็นปัญหาที่พบได้มากในผู้สูงอายุและพบได้มากในผู้ป่วยโรคเกี่ยวกับสมองและระบบประสาท เช่น โรคอัลไซเมอร์ พาร์กินสันโรคหลอดเลือดสมองตีบหรือแตกรวมถึงยังพบในโรคอื่น เช่น มะเร็งที่คอ/หลอดอาหารทำให้ผู้ป่วยรับประทานอาหารได้น้อยลงจนได้รับสารอาหารไม่เพียงพอต่อความต้องการของร่างกายส่งผลให้เกิดภาวะทุพโภชนาการ

ภาวะกลืนลำบาก (Dysphagia) เป็นภาวะที่ทำให้ผู้ป่วยเกิดความผิดปกติในการกลืนทำให้ไม่สามารถกลืนได้หรืออาจกลืนได้ลำบากมีความยากลำบากในการเริ่มต้นกลืนอาหารหรือความยากลำบากในการเคลื่อนอาหารหรือของเหลวจากปากให้ผ่านคอหอยและหลอดอาหารไปสู่กระเพาะอาหารซึ่งอาจมีอาการอื่น ๆ ร่วมด้วย เช่น ไอหรือสำลักขณะรับประทานอาหารหรือดีมีเครื่องดื่มรู้สึกคล้ายเมืออาหารติดอยู่ในลำคอหรือหน้าอก เป็นต้น ทั้งนี้ภาวะ Dysphagia อาจทำให้ผู้ป่วยได้รับสารอาหารไม่เพียงพอจนส่งผลให้น้ำหนักตัวลดลง และอาจเกิดภาวะแทรกซ้อนได้

ภาวะที่มีอาการที่บ่งบอกว่ามีภาวะ Dysphagia ได้แก่

- ไม่สามารถกลืนอาหารได้ หรือมีอาการเจ็บเวลากลืนอาหาร
- รู้สึกคล้ายเมืออาหารติดอยู่ในลำคอหรือหน้าอก
- มีอาหารตกค้างในกระเพุกแกม
- น้ำลายไหลออกทางปากมากผิดปกติ
- เสียงแหบเครื่องหลังการกลืน
- มีอาหารหรือครดในกระเพาะอาหารไหลย้อนกลับมาที่คอ
- ไอหรือสำลักเวลากลืนอาหาร
- ต้องตัดแบ่งอาหารให้มีขนาดเล็กลงหรือหลีกเลี่ยงอาหารบางชนิดเพื่อให้สามารถกลืนได้ตามปกติ

การตัดแบ่งอาหารสำหรับผู้ป่วยที่มีภาวะกลืนลำบากเป็นไปตามแผนการรักษาของแพทย์ฝ่ายโภชนาการ โรงพยาบาลรามาธิบดี ใช้เกณฑ์อาหารฝึกกลืนของ The International Dysphagia Diet Standardization Initiative (IDDSI) ซึ่ง IDDSI ตั้งเกณฑ์ขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดมาตรฐานของอาหารฝึกกลืนให้มีเนื้อสัมผัสร่วมกันของอาหารให้มีมาตรฐานเดียวกันทั่วโลก โดยแบ่งอาหารออกเป็น ระดับตั้งแต่ระดับ ๐ - ๗ ตามความเข้มหนืดของอาหาร ดังนี้

- ระดับ ๐ : THIN ลักษณะอาหาร : เป็นของเหลวไหลได้รวดเร็วเมื่อน้ำเปล่าสามารถดูดด้วยหลอดหรือไอล์ฟ่านจุกน้ำมายังได้การทดสอบ : ทดสอบการไหลโดยใช้หลอดฉีดยาพลาสติก ขนาด ๑๐ มล. เมื่อเวลาผ่านไป ๑ วินาที จะไม่มีของเหลวค้างอยู่ในหลอดทดสอบตัวอย่างอาหาร : น้ำเปล่า น้ำหวาน น้ำสมุนไพร

- ระดับ ๑ : SLIGHTLY THICK ลักษณะอาหาร : ลักษณะคล้ายนมเด็ก หรือ อาหารทางการแพทย์ไหลได้ช้ากว่าน้ำดูดด้วยหลอดได้สามารถไหลผ่านจุกน้ำมายังได้ลักษณะความหนืด : มีความหนืดมากกว่าน้ำเปล่าจึงไหลช้ากว่าน้ำการทดสอบ : ทดสอบการไหลโดยใช้หลอดฉีดยาพลาสติก ขนาด ๑๐ มล. เมื่อเวลาผ่านไป ๑ วินาที จะมีปริมาตรคงเหลืออยู่ในหลอดทดสอบ ๑ - ๔ มล. ตัวอย่างอาหาร : อาหารทางการแพทย์ (ขึ้นอยู่กับความเข้มข้น) ชูกั้งครอทใส ๆ น้ำข้าววิธีเตรียมชูกั้งครอท : (สำหรับ ๒ ที่)

๑.) แครอท ๒๐๐ กรัม ห้อมใหญ่ ๒๐ กรัม ไข่เท้า ๒๐ กรัม เนื้อไก่ ๑๐ กรัม

ต้มรวมกันให้สุก

๒.) เนื้อออกน้ำส่วนผสมทั้งหมดมาครุตผ่านกระชอนผสมน้ำร่องมันเนย ๕๐ มล. เนยจืด ๑/๔ ก้อนเล็กและเกลือเล็กน้อย

- ระดับ ๒ : MILDLY THICK ลักษณะอาหาร : ตักด้วยช้อนแล้วสามารถเห็นได้สามารถดูดด้วยหลอดหรือจิบได้สามารถถูกด้วยหลอดลักษณะความหนืด : มีความหนืดเพิ่มขึ้นให้อย่างช้าๆ การทดสอบ : ทดสอบการไหลโดยใช้หลอดฉีดยาพลาสติก ขนาด ๑๐ มล. เมื่อเวลาผ่านไป ๑ วินาที จะมีปริมาตรคงเหลืออยู่ในหลอดทดสอบ ๔ - ๘ มล. ตัวอย่างอาหาร : ชูกั้งฟักทอง ชูกั้งครีม วิธีเตรียมชูกั้งฟักทอง : (สำหรับ ๒ ที่)

๑.) ฟักทอง ๒๐๐ กรัม แครอท ๒๐ กรัม เนื้อไก่ ๑๐ กรัม ห้อมใหญ่ ๒๐ กรัม ไข่เท้า ๒๐ กรัม ต้มรวมกันให้สุก

๒.) เนื้อออกและนำส่วนผสมทั้งหมดที่ต้มสุกครุตผ่านกระชอนผสมน้ำร่องมันเนย ๕๐ มล. เนยจืด ๑/๔ ก้อนเล็กและเกลือเล็กน้อย

- ระดับ ๓ : MODERATELY THICK LIQUIDISED ลักษณะอาหาร : สามารถตักโดยใช้ช้อนหรือตักด้วยส้อมแล้วอาหารจะไหลผ่านร่องส้อมไม่ต้องเคี้ยวเนื้อสัมผัสสัมภูมิไม่ต้องกัดหรือเคี้ยวลักษณะความหนืด : ลักษณะค่อนข้างจับตัวกันไม่สามารถดูดผ่านหลอดได้การทดสอบ :

๑.) ทดสอบการให้หลอดโดยใช้หลอดฉีดยาพลาสติกขนาด ๑๐ มล. เมื่อเวลาผ่านไป ๑๐ วินาที จะมีปริมาตรเหลืออยู่ในหลอดทดสอบมากกว่า ๘ มล. แต่ไม่ถึง ๑๐ มล.

๒.) ทดสอบโดยปล่อยให้หยดด้วยส้อม (Fork Drip test) อาหารจะให้หล่อผ่านร่องส้อมอย่างช้า ๆ แต่ต่อเนื่องตัวอย่างอาหาร: โจกป่นเหลว ๆ ซุปข้าวโพด น้ำผึ้งโยเกิร์ตแบบดิบ วิธีเตรียมซุปข้าวโพด : (สำหรับ ๒ ที่)

๑.) นำข้าวโพด ๒๕๐ กรัม หอยู่ ๓๐ กรัม ไข่ห้า ๓๐ กรัม ต้มรวมกัน

๒.) เทน้ำออกนำส่วนผสมทั้งหมดที่ต้มสุกแล้วป่นให้ละเอียดผสมน้ำพร่องมันเนย ๒๕๐ มล. เนยจืด ๑/๒ ก้อนเล็กและเกลือเล็กน้อย

- ระดับ ๔ : EXTREMELY THICK PUREED ลักษณะอาหาร: สามารถตักได้ด้วยช้อนและคงตัวอยู่ได้ไม่สามารถดึงหรือจิบได้ไม่สามารถดูดได้ด้วยหลอดไม่เหนียวและไม่ต้องเคี้ยวลักษณะความหนืด : สามารถทานได้โดยไม่ต้องกัดหรือเคี้ยวการทดสอบ :

๑.) ทดสอบการให้หลอดโดยใช้หลอดฉีดยาพลาสติกขนาด ๑๐ มล. เมื่อเวลาผ่านไป ๑๐ วินาทีจะมีปริมาตรเหลืออยู่ ๑๐ มล. คือไม่สามารถให้หล่อผ่านหลอดฉีดยาได้

๒.) ทดสอบด้วยวิธีปล่อยให้หยดด้วยส้อม (Fork Drip test) อาหารบางส่วนจะค้างอยู่บนส้อมและจะมีบางส่วนหยดผ่านร่องส้อมตัวอย่างอาหาร: โจกป่นหยาน (ป่นเพื่อให้เนื้อสัตว์ละเอียด) โยเกิร์ตข้น ๆ ข้าวนดไก่/ไข่แดงผสมผัก (พักทอง แครอท ผักใบเขียว)

- ระดับ ๕ : MINCED AND MOIST ลักษณะอาหาร: ใช้ช้อนและส้อมตักทานได้เนื้ออาหารจะไม่แยกชั้นกันเมื่อตักและเทลงบนจานจะเกาะกันเป็นก้อนเมื่อใช้ลิ้นดันจะแตกออกลักษณะความหนืด : ไม่ต้องกัดอาจจะต้องเคี้ยวบ้างผู้ที่ไม่มีฟันยังสามารถทานได้การทดสอบ : ทดสอบด้วยวิธีปล่อยให้หยดด้วยส้อม (Fork Drip test) อาหารจะค้างเป็นก้อนอยู่บนส้อมไม่หลงมาตามร่องส้อมตัวอย่างอาหาร : ข้าวต้มหมูแห้ง ๆ ครุดผ่านกระชอน (ข้าวครามลักษณะбанานเพื่อความนิ่มและครุดง่าย) ขنمกหลวย ขنمพักทองขนมเผือกวิธีเตรียมขnm : (สำหรับ ๒ ที่)

๑.) นำกลัวย ๒๐๐ กรัม ปอกเปลือกแล้วนำมารีดให้สุก

๒.) นำกลัวยที่สุกแล้วผสมกะทิ ๖๐ กรัม น้ำพร่องมันเนย ๑๕๐ กรัม น้ำตาล ๒๐ กรัม ต้มรวมกันอีกครั้งจนสุกนำส่วนผสมที่ได้มาป่นให้เข้ากันเท่ากันจะได้รูปแบบเดียวกัน เมื่อต้องกัดแต่ต้องเคี้ยวต้องใช้ลิ้นช่วยเหลือในการเคี้ยวและกลืนผู้ที่ไม่มีฟันสามารถทานได้การทดสอบ : ทดสอบด้วยวิธีใช้ส้อมกด (Fork Pressure test) อาหารจะแยกตัวและให้หลงมาตามร่องส้อมตัวอย่างอาหาร : ข้าวต้มแห้งๆผัดกับเนื้อสัตว์สับละเอียด (สามารถใส่ผัก) เช่น ข้าวผัดกระเพราวิธีเตรียมข้าวผัดกระเพรา : (สำหรับ ๑ ที่)

๑.) ใส่น้ำมัน ๑ ช้อนชา ลงในกระทะนำไปไก่สับ ๓๐ กรัม ใบกระเพราสับชิ้นเล็ก ๑๐ กรัม ผัดรวมกัน

๒.) เมื่อไก่สุกใส่ข้าวต้ม (เม็ดข้าวบาน) ๒ ทัพพี ผัดรวม กับปูรูสตัวยซีอิ๊วขาว เนื้อสัตว์สามารถเปลี่ยนได้ตามชอบ

- ระดับ ๗: REGULAR ลักษณะอาหาร : อาหารทั่ว ๆ ไปในชีวิตประจำวัน ลักษณะความหนืด : สามารถกัดเคี้ยวและกลืนได้เคี้ยวได้ง่ายอ่อนนุ่มไม่เหนียวตัวอย่างอาหาร : ข้าวสวยหุงนิ่ม ๆ แกงจืดเต้าหู้หมูสับ ปลาเนื้อ ก๋วยเตี๋ยวหมูสับ

การจัดอาหารให้แก่ผู้ป่วยที่มีภาวะกลืนลำบากนั้นยังมีปัจจัยอื่น ๆ ที่ควรคำนึงถึงเพื่อให้ผู้ป่วยสามารถรับประทานอาหารได้อย่างปลอดภัยมีความสุขและมีคุณภาพชีวิตที่ดีดังนี้

- รสชาติของอาหารแม้ว่าอาหารที่มีรสจัด เช่น รสเปรี้ยว เค็ม จะช่วยกระตุ้นการหลั่งน้ำลายและช่วยให้การกลืนดีขึ้นแต่หากมีรสจัด และกลิ่นฉุนมากเกินไปอาจกระตุ้นให้ผู้ป่วยไอมากขึ้น และสำลักได้

- ความชอบของผู้ป่วย น้ำตาของอาหาร สีสันสิ่งเหล่านี้ จะช่วยกระตุ้นความอยากร้าวอาหาร

- อุณหภูมิของอาหาร อาหารร้อน และอาหารเย็นจะช่วยกระตุ้นการกลืนได้ดีกว่าอาหารในอุณหภูมิห้องแต่ควรระวังในผู้ป่วยที่มีปัญหาการรับความรู้สึกชาลักษณะอาหารร้อนเกินไปอาจทำให้เกิดแพลงในปากได้ ลักษณะนี้อาหารครัวมีเนื้อข้นลักษณะเกาะตัวเป็นก้อนในปากเนื้ออาหารไม่แตกกระจายจะช่วยให้กลืนได้ง่ายยิ่งขึ้น

- อาหารที่กระตุ้นให้เกิดเสนห์อาหารประเภทที่มีนมเป็นส่วนประกอบอาจทำให้เสนห์เหนียวข้นส่งผลให้กลืนลำบากมากยิ่งขึ้น

- อาหารที่กระตุ้นให้เกิดการไอหรือสำลักอาหารในกลุ่มนี้เมื่อรับประทานเข้าไปแล้วอาจทำให้ผู้ป่วยคันคอสำลักหรือไอได้ เช่น อาหารทอดกรอบ ถั่วหรือเม็ดธัญพืชต่างๆ และอาจส่งผลต่อการย่อยอาหารมีอาการท้องอืดมีก๊าซในกระเพาะอาหาร

- โรคประจำตัวควรดัดแปลงอาหารให้เหมาะสมกับโรคประจำตัวของผู้ป่วย เช่น เบาหวาน ความดันโลหิตสูง โรคไต รวมถึงการแพ้อาหารต่าง ๆ รวมด้วย อย่างไรก็ตามผู้ป่วยที่มีปัญหาการกลืน การรับประทานอาหารทางปากเพียงอย่างเดียวอาจได้รับสารอาหารไม่เพียงพอทำให้ขาดอาหารและน้ำมีความเสี่ยงต่อการเกิดภาวะทุพโภชนาการได้ดังนั้นควรติดตามผู้รับประทานอย่างใกล้ชิดหรือให้อาหารทางสายให้อาหารเป็นหลักควบคู่ไปกับการฝึกรับประทานทางปากไปด้วยจนผู้ป่วยสามารถรับประทานอาหารทางปากได้ดี ได้สารอาหารเพียงพอ กับความต้องการของร่างกายจึงค่อยพิจารณาลดสายให้อาหารออก

๒.๒.๔ Tube Feeding อาหารเหลวที่มีพลังงานและสารอาหารหลักครบถ้วนสามารถให้ผ่านสายได้ไม่ติดขัดให้พลังงานและสารอาหารเพียงพอแก่ความต้องการของผู้ป่วย

ข้อห้ามใช้อาหารทางสายให้อาหารในผู้ป่วยที่มีอาการ ดังต่อไปนี้

- โรคลำไส้อุดตัน
- โรคดูดซึมอาหารไม่ได้อย่างรุนแรง
- มีอาการท้องอืดมาก
- มีการอาเจียนอย่างรุนแรง

สำหรับผู้ที่มีปัญหาในการให้อาหารทางปากการกลืนไม่สามารถรับประทานทางปากได้อย่างเพียงพอ แบ่งเป็น ๕ ประเภท

๑. สูตรอาหารปั่นผสม (Blenderized formula diet:BD) อาหารปั่นผสมจะมีส่วนผสมของอาหาร ๕ หมู่ สามารถดัดแปลงเป็นอาหารเฉพาะโรคได้ควรใช้วัตถุติดที่ทาง่ายในท้องถิ่น Osmolality ประมาณ ๓๐๐-๔๐๐ mOsm/kg (ขึ้นอยู่กับความเข้มข้นของน้ำตาลและ electrolyte ในสูตรอาหาร)

ข้อดี

- สามารถปรับพลังงานและปริมาณของสารอาหารหลัก ได้แก่ คาร์บอไฮเดรต โปรตีน และไขมันได้ตามคำสั่งอาหารของแพทย์ เพื่อให้เป็นไปตามความต้องการรายบุคคล
- ผลิตจากวัตถุดิบธรรมชาติ สามารถเลือกวัตถุดิบกลุ่มอร์แกนิกมาเป็นส่วนผสมได้
- สำหรับสูตรมาตรฐาน ราคาค่อนข้างถูกกว่าอาหารทางการแพทย์

ข้อด้อย

- ขั้นตอนการเตรียมยุ่งยากและใช้เวลานาน
- เสียงต่อการป่นเปื้อนเชื้อได้ง่ายทั้งนี้ขึ้นกับสุขอนามัยของผู้เตรียมและสถานที่เตรียม
- วิตามินและเกลือแร่บางชนิดไม่เพียงพอเนื่องจากสูญเสียไประหว่างการเตรียมอาหาร
- การเตรียมแต่ละครั้งอาจจะมีการแปรผันของสารอาหารเนื่องจากวัตถุดิบตามธรรมชาติที่นำไปใช้
- ในกรณีจำกัดน้ำมากหรือเมื่อบรับความเข้มข้นสูงขึ้นจะมีความขันหนืดมากขึ้นด้วย สูตรปริมาณส่วนผสมและคุณค่าทางโภชนาการ

CHO	Protein	Fat
๕๐-๕๕ %	๑๕-๒๐%	๓๐-๓๕%
ข้าว-แป้ง ข้าวสาร ข้าวสวย ข้าวต้ม ขنمปัง แครกเกอร์ Maltodextrin (DE๑๐, DE๗๙)	เนื้อสัตว์ ปลาทะเล/ปลาเนื้อสี อกไก่ หมูสันใน ตับไก่/หมู ไข่ทั้งฟอง ไข่ขาว	Long chain fatty acid น้ำมันรำข้าว น้ำมันถั่วเหลือง น้ำมันคานาโนลา น้ำมันข้าวโพด
ผัก พักทอง พักเขียว นำเต้า แครอท ผักกาดขาว กวางตุ้ง ผักใบเขียว มันฝรั่ง มันม่วง	โปรตีนพีซ เต้าหู้แผ่น เต้าหู้หลอด ถั่วแดงหลวงต้มสุก	Medium chain triglyceride MCT oil
ผลไม้ กล้วยน้ำว้า แอบเบิล สาลี มะละกอสุก	ผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป Isolated Whey Protein, casein milk powder, Isolated Soy Protein	
น้ำตาล น้ำตาลทราย Fructose Isomaltulose		

ความเข้มข้นของอาหารปั่นผสม

๑ : ๑ หมายถึง ๑ กิโลแคลอรี่ ต่อ ๑ ชีวี

๑.๒ : ๑ หมายถึง ๑.๒ กิโลแคลอรี่ ต่อ ๑ ชีวี

๑.๕ : ๑ หมายถึง ๑.๕ กิโลแคลอรี่ ต่อ ๑ ชีวี

๒.๑ : ๑ หมายถึง ๒ กิโลแคลอรี่ ต่อ ๑ ชีวี

ตัวอย่างการคำนวณ DM BD (๑.๒:๑) ๓๐๐ ml X ๕ Feed NA ๒,๐๐๐ mg/d
ปริมาตรทั้งหมดของ BD = $300 \times 5 = 1500 \text{ ml/day}$
พลังงานทั้งหมดของ BD = $300 \times ๑.๒ \times ๕ = ๑๘๐ \text{ Kcal/day}$

๒. สูตรอาหารทางการแพทย์ (Commercial formula) เป็นผลิตภัณฑ์อาหารที่ไม่ใช่ยา Drug
หรือ ไม่ใช่ผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร (Dietary Supplement) ซึ่ง US FDA กำหนดคุณสมบัติของอาหารทางการแพทย์ ดังนี้

- สามารถดื่มหรือให้ทางสายยางได้
- มีการระบุการใช้งานเฉพาะโรคอย่างชัดเจน
- ต้องใช้ภายใต้การควบคุมโดยแพทย์

Standard Formula อาหารสูตรมาตรฐานจะมีสัดส่วนของ CHO ๕๐-๖๐ % Prot ๑๗-๑๙ % Fat ๓๐-๔๐ %
กลุ่มเป้าหมายผู้ป่วยที่ไม่ต้องรับประทานอาหารเองไม่เพียงพอผู้สูงอายุที่มีปัญหาการเดินบันเดื่ออาหาร เช่น

- Blended-MF Caloric distribution C:P:F (%) ๕๕ : ๑๖ : ๓๐
- Ensure Powder Caloric distribution C:P:F (%) ๕๖ : ๑๕ : ๒๙
- Ensure Liquid Caloric distribution C:P:F (%) ๖๔ : ๑๔ : ๒๒
- Boost optimum Caloric distribution C:P:F (%) ๕๐ : ๑๖ : ๓๔*Probiotic<๔&C

Disease specific formula สูตรเฉพาะด้านคุณสมบัติหลักของอาหารทางการแพทย์เฉพาะโรคบางหวาน เน้นสัดส่วน
ของ CHO ลงจากสูตรมาตรฐานเลือกแหล่งของ CHO ที่มีค่า Glycemic index Fructose starch และมักจะมี
การเพิ่มปริมาณไข้อาหารลงไปในสูตร วัตถุประสงค์หลักเพื่อควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดและทำให้อิ่มท้องอยู่ได้นาน
โดยการค่อย ๆ ปลดปล่อยน้ำตาลอ่อนโยน เช่น สำหรับในส่วนของไขมันมักจะเลือกใช้น้ำมันดีที่มี MUFA สูง เช่น น้ำมัน
รำข้าว น้ำมันคาโนโนล่า เพื่อช่วยเรื่องควบคุมไขมันในเลือด ตัวอย่างสูตร DM Formula

- Glucerna Liquid Caloric distribution C:P:F (%) ๓๓ : ๑๙ : ๔๘
- Glucerna SR Triple Care Liquid Caloric distribution C:P:F (%) ๔๕ : ๒๐ : ๓๕
- Glucerna SR Triple Care Caloric distribution C:P:F (%) ๔๓ : ๒๐ : ๓๗
- Gen-Dm Caloric distribution C:P:F (%) ๕๓ : ๑๗ : ๓๐
- Once Pro Caloric distribution C:P:F (%) ๔๐ : ๒๐ : ๔๐
- Nutren Balance Caloric distribution C:P:F (%) ๕๕ : ๑๕ : ๔๐

Disease specific formula โรคมะเร็ง Oncology เพิ่มภูมิต้านทาน immune enhancing คุณสมบัติหลักของ
อาหารทางการแพทย์เฉพาะโรคเน้นพลังงานและโปรตีนสูง (energy and protein dense) ส่วนใหญ่มีโอเมก้า ๓
(EPA/DHA) และสารต้านอนุมูลอิสระเพิ่มภูมิต้านทาน Glutamine, Arginine, Omega-๓, Dietary nucleotides
and Antioxidants มักใช้ในผู้ป่วยวิกฤติผู้ป่วยอักเสบติดเชื้อผู้ป่วยที่ได้รับการผ่าตัด

ตัวอย่าง Oncology formula/Immune enhancing formula

- NEO-MUNE Caloric distribution C:P:F (%) ๕๐ : ๒๕ : ๒๕
- Prosure Caloric distribution C:P:F (%) ๖๑ : ๒๑ : ๑๘
- Oral Impact Caloric distribution C:P:F (%) ๕๓ : ๒๒ : ๒๕
- Nutricia Forticare Caloric distribution C:P:F (%) ๔๕ : ๒๒ : ๒๓

Disease specific formula Pre-Dialysis, คุณสมบัติหลักของอาหารทางการแพทย์เฉพาะโรค Low Protein content, Limit amount of Na,K,P Dialysis High Protein For ESRD,energy dense, restriction of fluid เช่น Once Dialyze, Nipro สำหรับผู้ป่วยล้างไตส่วนผู้ป่วยระยะก่อนล้างไต Once Renal.Disease specific Hepatic formula คุณสมบัติหลักของอาหารทางการแพทย์เฉพาะโรค High protein formula, Increase BCAAs and Decrease Aromatics AAs,High CHO,Low fat,Resistance CHO,Use for late evening meal to prevent nocturnal hypoglycemia and proteolysis during fasted state.

Macronutrients สารอาหารหลัก

แหล่งของคาร์โบไฮเดรต

ชนิด	จำนวน โมเลกุล	ตัวอย่าง	ข้อดี - ข้อเสีย
Polysaccharides	>๑๐	ข้าวต้ม/ข้ามปังແຜນ/แครกเกอร์ แป้งถั่วเหลือง	เป็นแหล่งไขอาหาร รสชาตดี
Oligosaccharides	๒-๑๐	Glucose Oligosaccharides Maltodextrin DE ๑๐ DE ๑๙ Isomaltulose FosFructo Oligosaccharides	Osmolarity ต่ำ ย่อยและดูดซึมได้ดี ละลายตัวดีกว่าแป้ง ไม่มีรสหวานบาง ชนิดหวานน้อย
Disaccharides	๒	Sucrose/Lactose/ maltose	การย่อยต้องอาศัยน้ำย่อยเฉพาะตัว
Monosaccharide	๑	Glucose/Fructose/Galactose	Osmolarity สูง ไม่มีปัญหาการย่อยทำให้น้ำตาลในเลือดสูงได้ง่ายส่งผลกระทบต่อระดับไตรกลีเซอไรด์ มีรสหวาน

Maltodextrin คาร์โบไฮเดรต

- คาร์โบไฮเดรต ประเภท Oligosaccharides ที่ได้จากการย่อยโมเลกุลของสตาร์ช Starch บางส่วนให้เป็นสายสั้น ๆ ของน้ำตาลกลูโคสเมลักษณะเป็นผงหรือเกล็ดสีขาวไม่มีรสหรือมีรสหวานเล็กน้อยสามารถละลายน้ำได้ดี

- แตกต่างกันตามค่า Dextrose equivalent (DE) Resistant Maltodextrin (Fibersol) and Non Resistant maltodextrin Isomaltulose

- Isomaltulose = Glucose + Fructose เมื่อ Sucrose แต่ต่างกันที่พันธะที่เชื่อมระหว่าง ๒ โมเลกุล Non – cariogenic, Low GI (GI=๓๗)

- For DM, เมื่อ Isomaltulose ผ่านการย่อยและดูดซึมในร่างกายจะส่งผลให้ระดับน้ำตาลและระดับอินซูลินเพิ่มขึ้นอย่างช้า ๆ เป็นผลลัพธ์เนื่องมาจากโครงสร้างที่แตกต่างจากน้ำตาลทราย

- Isomaltulose ๑ กรัม ให้พลังงาน ๔ Kcal

สารให้ความหวานทดแทนน้ำตาล แบ่งเป็น ๒ กลุ่มหลัก คือ_ สารให้ความหวานที่ไม่ให้พลังงานหรือน้ำตาลเทียมปัจจุบันตัวที่เด่น คือ ซูคราโลส สตีวิโอล่า หรือหญ้าหวานสารให้ความหวานที่ให้พลังงานต่ำ ได้แก่น้ำตาลแอลกอฮอล์

- ชูคราโลส ละลายน้ำได้ดีรashaติคล้ายน้ำตาล ทนความร้อนได้สูงมีความปลอดภัยโดย อย.ไทยและ สหราช ได้อนุญาตให้ใช้ชูคราโลสในอาหารต่าง ๆ ได้แต่ปัจจุบัน Clinical Trial ที่ศึกษาผลการใช้ระยะยาวน้อย ยังต้องรอข้อมูลเพิ่มเติมปริมาณที่ยอมรับว่าใช้ได้อย่างปลอดภัยในคน (ADI) เฉลี่ยไม่ควรเกิน (๑๕)/(๕) มิลลิกรัม/กг. ของน้ำหนักตัว/วัน

- สตีวิโอล์ชีด หรือญ้าหวานสกัดจากธรรมชาติที่ทนความร้อนได้ถึง ๒๐๐ องศาเซลเซียส มีความปลอดภัยค่อนข้างสูงปัจจุบัน อย.ไทย ได้อนุญาตให้นำสารสกัดสตีวิโอล์ชีดมาขึ้นทะเบียนเป็นสารให้ความหวาน ทดแทนน้ำตาลและมีประกาศให้ใช้สารสกัดสตีวิโอล์ชีด เป็นวัตถุเจือปนอาหาร ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๖ อย.สหราช ได้พิจารณาและประกาศว่าญ้าหวานได้รับการยอมรับโดยทั่วไปว่าปลอดภัยปริมาณที่ยอมรับว่าใช้ได้อย่างปลอดภัย ในคนเฉลี่ยไม่ควรเกิน ๕ มิลลิกรัม/กг. ของน้ำหนักตัว/วัน

Protein ปริมาณโปรตีนในอาหารทางการแพทย์ คุณภาพของโปรตีน ภาวะความต้องการของร่างกาย โรคที่เป็นหรือระยะของโรคที่เป็นอยู่ในขณะนั้น

Protein requirement in diseases

diseases	Protein requirement in g/kg/day
TBI Traumatic Brain Injury	๑.๕ - ๒.๕
ICU	๑.๒ - ๒.๐
Burn	๑.๒ - ๒.๐
Elderly with illness	๑.๒ - ๑.๕
Cancer	๑.๐ - ๑.๕
Cirrhosis	๑.๒ - ๑.๕
Acute pancreatitis	๑.๒ - ๑.๕
Elderly	๑.๐ - ๑.๒
Normal	๐.๘ - ๑.๐
CKD	๐.๖ - ๐.๘

ชนิดของโปรตีนในอาหารทางการแพทย์

Intact Protein	Hydrolyzed protein	Amino acids
Meat	peptide	Amino acids
Egg		
Egg white		
Soy protien		
Dry milk		
Casein		
Whey isolated		
Soy isolated		

ไขมัน (Fat/Lipid)

- Long - chain triglycerides LCT ๑ gm = ๙ Kcal ต้องอาศัยน้ำดื่นในการย่อย ถ้าผู้ป่วยได้รับในปริมาณที่มากเกินจะเกิดผลข้างเคียง คือ ถ่ายมีไขมันปน
- Medium – chain triglycerides MCT ๑ gm = ๘.๗ Kcal ไม่ต้องอาศัยน้ำดื่นในการย่อยถ้าผู้ป่วยได้รับในปริมาณที่มากเกินไปจะเกิดผลข้างเคียงคือ ท้องเสีย
 - Omega-๓fattyacidsAnti-inflammatory, Reduce muscle wasting during treatment, Stimulate appetite, Reduce risk of Cardiovascular disease, Recommendation about ๓ g daily (๑,๐๐๐ mg of combined EPA/DHA)

๒.๒.๕ การคัดกรองภาวะโภชนาการ Nutrition Screening กับการประเมินภาวะโภชนาการ Nutrition Assessment ต่างกันอย่างไร

Nutrition Screening

- การคัดกรองเพื่อค้นหาผู้ป่วยที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดภาวะทุพโภชนาการ
- ทำได้ง่ายรวดเร็วและไม่ต้องอาศัยความชำนาญของบุคลากรมากนัก
- ควรทำภายใน ๒๕-๔๕ ชั่วโมงหลังนอนในโรงพยาบาล
- ตัวอย่างเครื่องมือ เช่น
 - Nutrition Risk Screening (NRS) ๒๐๐๑๒๐๐๗
 - Malnutrition Universal Screening Tool (MUST)
 - Short Nutrition Assessment Questionnaire (SNAQ)
 - SPENT Nutrition Screening Tool

เมื่อผู้ป่วยได้รับการคัดกรองแล้วพบว่าเป็นกลุ่มเสี่ยงจะเข้าสู่กระบวนการประเมินภาวะโภชนาการโดยละเอียดต่อไป

Nutrition Assessment

- การประเมินภาวะโภชนาการของผู้ป่วยโดยละเอียดจากการซักประวัติตรวจร่างกายร่วมกับการตรวจทางห้องปฏิบัติการ
 - เป็นข้อมูลสำหรับการวินิจฉัยทางโภชนาการ Nutrition diagnosis การวางแผนรักษา Nutrition intervention และการติดตามภาวะโภชนาการต่อไป Evaluation and Monitoring
 - ทำโดยนักโภชนาการหรือบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญที่ได้รับการฝึกฝนเพื่อให้เกิดความถูกต้องและแม่นยำ

ตัวอย่างเครื่องมือ เช่น

- Subjective Global Assessment SGA
- Mini Nutrition Assessment MNA
- Nutrition Alert Form NAF โดย ศ.นพ. สุรัตน์ โคมินทร์
- Nutrition Triage NT โดย พล.อ.ต.นพ.วิบูลย์ ตระกูลยุน

แนวทางปฏิบัติของการคัดกรองและการประเมินภาวะโภชนาการที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย

ผู้เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล

คัดกรองด้วย ๕ คำถาม

๑. น้ำหนักลดลงโดยไม่ตั้งใจภายใน ๖ เดือน ๓. ต้นนิมinalgaly <๑๘.๕ หรือ ≥๒๕
 ๒. ได้รับอาหารน้อยกว่าที่เคยได้ (เกิน ๗ วัน) ๔. มีภาวะวิกฤต หรือกึ่งวิกฤตร่วมด้วย

ประเมินด้วยแบบประเมิน NAF หรือ NAF หรือ NT/BNT

ความเสี่ยงต่ำ

NAF A

NT ๑-๒

ความเสี่ยงปานกลาง

NAF B

NT ๓

ความเสี่ยงสูง

NAF C

NT ๔

ประเมินซ้ำทุก ๗ วัน

พิจารณาให้โภชนบำบัดตามข้อบ่งชี้
ภายในเวลาไม่เกิน ๑ สัปดาห์

พิจารณาให้โภชนบำบัด
ตามข้อบ่งชี้ทันทีหรือปรึกษา
ผู้เชี่ยวชาญ

Nutrition Screening Tool

แบบคัดกรองภาวะโภชนาการ สมาคมผู้ให้อาหารทางหลอดเลือดดำและทางเดินอาหารแห่งประเทศไทย (SPENT Nutrition Screening Tool)											
ข้อมูลผู้ป่วย				ผลลัพธ์							
วันที่	อายุ	เพศ	น้ำหนักปัจจุบัน	น้ำหนักปัจจุบัน		น้ำหนักตั้งแต่เด็ก		น้ำหนักตั้งแต่เด็ก		น้ำหนักตั้งแต่เด็ก	
ชื่อ-นามสกุล	ปี	ชาย	กก.	กก.	กก.	กก.	กก.	กก.	กก.	กก.	กก.
HIN.....AN.....	ชาย
หัวชี้ของการคัดกรอง				ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2	ครั้งที่ 3					
1. ผู้ป่วยมีน้ำหนักลดลง โดยไม่ตั้งใจในช่วง ๖ เดือนที่ผ่านมาหรือไม่	☒	☐		วันที่	วันที่	วันที่					
2. ผู้ป่วยได้รับอาหารน้อยกว่าที่เคยได้ (> ๗ วัน)		☒		วันที่	วันที่	วันที่					
3. BMI < 18.5 หรือ ≥ 25.0 กก./ซม. ^๒ หรือไม่	☒	☐		วันที่	วันที่	วันที่					
4. ผู้ป่วยมีภาวะวิกฤต หรือกึ่งวิกฤตร่วมด้วยหรือไม่		☒		วันที่	วันที่	วันที่					
ผลการคัดกรอง				ผู้ดูแล							
☒ ถ้าตอบ ใช่ ≥ ๒ ข้อ ทำการประเมินภาวะโภชนาการด้วยแบบประเมินโภชนาการทันทีโดยขาดขั้นตอน ☐ ถ้าตอบ ใช่ ≤ ๑ ข้อ ให้คัดกรอง ข้ามสัปดาห์ละ ๑ ครั้ง ในช่วงที่อยู่โรงพยาบาล											

Nutrition Assessment : NAF

Nutrition Care Process ประกอบไปด้วย

Nutrition assessment การประเมินโภชนาการ เพื่อให้ได้ข้อมูลเพื่อรับปัญหาที่เกี่ยวข้องกับโภชนาการ ประวัติ/การรับประทานอาหาร ผลตรวจทางห้องปฏิบัติการ ตาม A-B-C-D

- A : Anthropometry assessment คือ การวัดสัดส่วนร่างกายของผู้ป่วย เช่น การซึ่งน้ำหนักตัวการวัดส่วนสูง เส้นรอบวงเอวเส้นรอบวงสะโพกค่าดัชนีมวลกายรวมถึงการวัดองค์ประกอบของร่างกาย

- B : Biochemistry assessment คือ ข้อมูลต่าง ๆ จากห้องปฏิบัติการไม่ว่าจะเป็นผลเลือด เช่น ระดับน้ำตาล ระดับไขมันระดับของเร็วต่าง ๆ ในเลือดหรือจะเป็นผลปัสสาวะ เช่น น้ำตาลหรือโปรตีนที่ร่วมมาในปัสสาวะ ค่าความเป็นกรด-ด่าง

- C : Clinical Sign คือ อาการแสดงออกที่เกิดขึ้นจากการขาดสารอาหารบางชนิดหรือความผิดปกติของร่างกาย เช่น ภาวะโลหิตจางที่เกิดจากการขาดธาตุเหล็กจะพบว่าผู้ป่วยมีภาวะซีดบริเวณเล็บมือ เหือก หรือผิวนังใต้ตา หรือภาวะบวมในผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังจะพบว่าเมื่อใช้นิ้กดทับบริเวณหน้าแข้งผิวนังจะยุบ บุ่มลงไป แคบอยู่นาน เป็นต้น

- D : Dietary assessment คือ การประเมินรายละเอียดการบริโภคอาหารของผู้ป่วยโดยละเอียด ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ส่วนใหญ่ คือ

๑. ๓ - day Dietart record

๒. ๓ - day Dietart recall

๓. Food frequency questionnaire,FFQ (ความถี่ในการรับประทานอาหาร)

๔. Food history เช่น การแพ้อาหาร ศาสนา ความชอบ และความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับการรับประทานอาหาร เป็นต้น

Nutrition diagnosis การระบุปัญหาด้านโภชนาการที่เกี่ยวข้องกับโรคที่ผู้ป่วยเป็นอยู่ (Nutrition problem) ซึ่งการวินิจฉัยแบบนี้จะแตกต่างกับการวินิจฉัยโรคของแพทย์

การวินิจฉัยโรคของแพทย์ (Medical diagnosis)	การวินิจฉัยทางด้านโภชนาการ (Nutrition diagnosis)
- ระบุชื่อโรคที่เกี่ยวข้องกับอวัยวะต่าง ๆ หรือระบบการทำงานต่าง ๆ ในร่างกาย	- ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับโภชนาการ
- การวินิจฉัยโรคจะไม่เปลี่ยนแปลงถ้าผู้ป่วยยังคงมีอาการของโรคนั้นอยู่	- การวินิจฉัยทางด้านโภชนาการ สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามการรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคของผู้ป่วย ถึงแม้ว่าผู้ป่วยยังเป็นโรคเดิมอยู่ก็ตาม
- ตัวอย่างการวินิจฉัยโรคของแพทย์ เช่น โรคเบาหวาน	- ตัวอย่างการวินิจฉัยทางด้านโภชนาการ เช่นผู้ป่วยบริโภคการโปไธเรตเกินกว่าที่ร่างกายต้องการ

PES statement คือ

P : Problem คือ การระบุปัญหาที่เกี่ยวข้องกับโภชนาการ

E : Etiology คือ สาเหตุของปัญหาที่ระบุไว้

S : Sign/symptoms คืออาการแสดงของผู้ป่วย หรือหลักฐานต่าง ๆ จากการประเมิน A-B-C-D ที่บ่งชี้ให้เห็นถึงปัญหาที่ระบุไว้

ตัวอย่างการเขียน “PES statement”

P : Problem ผู้ป่วยน้ำหนักลดลงโดยไม่ตั้งใจ

E : Etiology ไม่สามารถรับประทานอาหารด้วยตนเองได้ ต้องมีผู้ช่วยและมืออาชีวะช่วยเหลือ

S : Sign/symptoms การได้รับพลังงานน้อยกว่าความต้องการของร่างกาย วันละ ๘๐๐ กิโลแคลอรี่ ร่วมกับน้ำหนักที่ลดลง ๑๐ กิโลแคลอรี่ ภายใน ๒ เดือนที่ผ่านมา

“P” สัมพันธ์กับ “E” บ่งบอกโดย “S”

Nutrition intervention วัตถุประสงค์ เพื่อแก้ไขปัญหาที่ได้วินิจฉัยไว้ซึ่งสามารถเลือกใช้วิธีการต่าง ๆ ได้หลากหลายวิธีขึ้นกับความเหมาะสมกับผู้ป่วยแต่ละราย เช่น

- การให้คำแนะนำ บริการทางด้านโภชนาการเป็นรายบุคคล หรือรายกลุ่ม
- การให้โภชนาศึกษา
- การวางแผนเมนูอาหาร หรือ การจัดอาหารให้กับผู้ป่วย เป็นต้น
- จัดทำด้วยความสำคัญของผลกระทบว่าอันไหนเร่งด่วน
- ให้คำแนะนำทางด้านโภชนาบำบัดแก่ผู้ป่วยเป็นรายบุคคลตั้งเป้าหมาย โดยยึดผู้ป่วยเป็นศูนย์กลาง
- เลือกวิธีการที่เน้นแก้ไขสาเหตุของปัญหาปัจจุบัน
- กำหนดระยะเวลาและความถี่ในการดูแลและระยะเวลาในการติดตาม เป็นแบบ Smart goal

Smart Goal

S : Specific เอกพาะเจาะจะไม่กว้างจนเกินไป

M : Measurable สามารถวัดผลได้ ไม่ว่าจะวัดเป็นตัวเลขเชิงปริมาณ หรือวัดในเชิงคุณภาพ

A : Action ต้องระบุแนวทางปฏิบัติที่จะสามารถทำให้บรรลุเป้าหมายได้

R : Realistic/R : Reasonable ต้องสามารถทำได้จริง หรือเป็นเป้าหมายที่สมเหตุสมผล

T : Timely ต้องมีการกำหนดกรอบระยะเวลาในการปฏิบัติที่ชัดเจน

Nutrition monitoring and evaluation วัตถุประสงค์ เพื่อวัดผลการปฏิบัติตามแผนโดย เป็นการติดตามผลดูว่าผู้ป่วยสามารถปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ได้บรรลุตามเป้าหมายหรือไม่

- Monitor progress : ดูความเข้าใจของผู้ป่วยและการปฏิบัติตามเป้าหมายหรือไม่
- Measure outcomes : เลือกตัวชี้วัดผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับการวินิจฉัยทางโภชนาการหรือ สัญญาณหรืออาการ เป้าหมายทางโภชนาการ การวินิจฉัยทางการแพทย์ผลลัพธ์และเป้าหมาย
- Evaluate outcomes : ดูว่าผู้ป่วยสามารถทำเป้าหมายได้ไหมโดยดูความก้าวหน้าในทางที่ดีขึ้น เปรียบเทียบกับก่อนหน้า หรือมาตรฐานต่าง ๆ

ตัวอย่าง Case ๑ ผู้หญิง อายุ ๔๗ ปี สูง ๑๖๐ ซม. หนัก ๘๒ กิโลกรัม มีอาชีพเป็นคุณครูน้ำหนักเพิ่ม ๒๗ กิโลกรัม ใน ๑๙ เดือน การบริโภคอาหารประมาณ ๒,๒๐๐ กิโลแคลอรี่ กินจุบจิบทั้งวันไม่หิวสักวัน ชอบทานของทอด ตอนนี้ผู้ป่วยเข้ารักษาตัวที่โรงพยาบาล

Nutrition Assessment : BMI๓๒ kg/ m² -> Morbid Obesity weight gain ๕๕ % in ๑๙ เดือน

Nutrition Diagnosis : กินอาหารและเครื่องดื่มมากเกินความต้องการเห็นได้จากความอิ่มอาหาร และกินของทอด

Nutrition Intervention : กำหนดพลังงานที่ ๑๔๐๐ – ๑๖๐๐ กิโลแคลอรี่ (๒๕-๓๐ Kcal/kg/day)
 กำหนดโปรตีน ๘๕ g/day (๑.๕ g/kg/day), ให้ความรู้การควบคุมอาหารก่อนกลับบ้าน
 Nutrition Monitoring and Evaluation : Food intake ,Total energy intake.

วิธีการบันทึกข้อมูลโภชนาการแบบต่าง ๆ

SOAP Note	ADI format or ADIME
Subjective	Assessment
Objective	Diagnosis
Assessment	Intervention
Plan	Monitor
	Evaluation

SOAP NOTE

Subjective	Objective
➤ Review chart	➤ Anthropometry : weight, Height, Wt.chang
➤ Diet history	➤ Diet order, Biochemistry
➤ ประวัติครอบครัว ระบุปัญหาสุขภาพ และน้ำหนักตัว	➤ Energy and protein requirement Diet intake
➤ เศรษฐฐานะ ชนบทรวมเนียมประเพณี	➤ Current Medication
➤ Lifestyle and behavioral factor	➤ Supplement
Assessment	Plan
➤ S+O มาประเมินภาวะโภชนาการ	➤ การวางแผนโภชนาการของผู้ป่วยและเบ้าหมาย ทางโภชนาบำบัด
➤ ยึดหลัก A-B-C-D	➤ สิ่งที่วางแผนสำหรับผู้ป่วยก่อนกลับบ้าน แนะนำ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม
➤ Anthropometry assessment	➤ ตั้งเป้าหมายระยะสั้นในการปรับเปลี่ยน พฤติกรรม
➤ Biochemistry assessment	➤ แนะนำอาหาร แนะนำการควบคุม
➤ Clinical Sign	➤ ติดตามและประเมินผล
➤ Dietary assessment	➤ มีวิดีโอ หรือสไลด์ ให้ผู้ป่วยและญาติ
➤ การประเมินความพร้อมในการเปลี่ยนแปลง. พฤติกรรมของผู้ป่วย Stage of change	➤ ส่งต่อผู้ป่วยพบผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางที่เกี่ยวข้อง กับปัญหาและสภาวะของผู้ป่วย

ตัวอย่าง Case ๒ ผู้ชาย อายุ ๗๗ ปี สูง ๑๖๘ ซม. น้ำหนัก ๕๐ kg ผู้ป่วยทานอาหารได้แค่ข้าวต้ม โจ๊ก ได้พลังงาน ๔๗ Kcal/d Protein ๗๙ g/d วันละ ๒ มื้อ

Parameter	Normal Range*	Result
Alb (g/l)/(g/dl)	๓๕-๕๐	๔๓.๖
Total Protein (g/l)	๖๔-๘๓	๗๕.๓
Bun (mg/dl)	๗-๑๕	๑๓
Cr (mg/dl)	๐.๔๕-๐.๗	๐.๗๕
e-GFR (ml/min/๑.๗๓m²)	>๙๐	๖๓.๒
TC (mg/dl)	<๖๐๐	๒๓๑

Case ๒ dietdition Notes

S : Subjective

- เพศชาย อายุ ๗๗ ปี
- โรคหลัก DLBCL โรคร่วม Alcoholic cirrhosis
- ประวัติน้ำหนักตัว น้ำหนักปกติ UBW ๕๐ kg, น้ำหนักลดลง ๓ kg (๖%) ใน ๑ เดือน สาเหตุที่ทำให้น้ำหนักลด: ผู้ป่วยกินอาหารได้น้อยลง
- ประวัติการบริโภคอาหาร : กินอาหารไม่ครบ ๓ มื้อ

O : Objective

- น้ำหนักตัวปัจจุบัน ABW ๔๗.๑ kg ส่วนสูง ๑๖๘ cm
- BMI ๑๖.๗ kg/m²
- คะแนน NAF ๑๐
- พลังงานที่ควรได้รับ ๑,๗๐๐ Kcal/day
- โปรตีนที่ควรได้รับ ๗๐ g/day
- คำสั่งอาหารของแพทย์ : อาหารธรรมชาตा ลดเกลือ แบบคีเรียต้า อิสลาม

A : Assessment

- ปริมาณการกินจากการทำ Caloric count กินได้ ๒๕ %
- พลังงานที่ได้รับจริง ๔๗ Kcal/day
- โปรตีนที่ได้รับจริง ๑๖.๕ g/day
- วินิจฉัยปัญหาของผู้ป่วยด้านโภชนาการ : ได้รับพลังงานและโปรตีนไม่เพียงพอต่อความต้องการเนื่องจาก กินได้น้อย น้ำหนักลดลง BMI < ๑๙.๕ จากการทำ caloric count < ๕๐ kcal

P : Plan

- การให้โภชนาบำบัดทางการแพทย์
- Oral Nutrition Supplement : Ensure ๑ : ๑ ๓๐๐ c.c./meal*๓ meal/day
- เป้าหมายในครั้งต่อไป Nutrition Goal : ให้พลังงานและโปรตีนให้ได้ >๗๕ % ของความต้องการ
- ปรึกษาแพทย์ในการปรับเปลี่ยนอาหาร : เสริม Oral Nutrition Supplement
- ติดตาม : การรับประทานอาหาร, น้ำหนักตัว, Biochemistry Lab Alb, Total protein, kidney function, Electrolytes, TC.

๒.๓ ประโยชน์ที่ได้รับ

๒.๓.๑ ต่อตนเอง

- เพิ่มพูนองค์ความรู้ ทักษะ ทางด้านโภชนาการและโภชนบำบัด
- ได้รับความรู้ในด้านการบริหารจัดการความปลอดภัยในอาหารโรงพยาบาล
- ได้รับความรู้ความเข้าใจในมาตรฐานวิชาชีพมากยิ่งขึ้น

๒.๓.๒ ต่อหน่วยงาน

- นำความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้ในหน่วยงานให้เข้ากับบริบทของโรงพยาบาล
- นำความรู้ที่ได้มาปรับปรุงให้สอดคล้องถูกต้องและได้มาตรฐานงาน

ส่วนที่ ๓ ปัญหาและอุปสรรค

๓.๑ อุปสรรค การอบรมมีทั้ง On site และ On line ซึ่งแบบ On line มีปัญหานี้ของทางการสื่อสาร การประชุมติดขัดบ้าง ส่วน On site ปัญหาที่พบในเรื่องการเดินทางจากที่พักกับสถานที่อบรมมีระยะทางค่อนข้างไกล

๓.๒ การพัฒนา ควรเพิ่มไฟล์เอกสารการบรรยายให้ครบถ้วนวิชา เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถนำข้อมูลกลับมาศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมได้

ส่วนที่ ๔ ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

๔.๑ สงเสวินให้บุคลากรในหน่วยงานได้รับข้อมูลวิชาการที่ถูกต้องและทันปัจจุบัน

๔.๒ นำความรู้จากที่อบรมมาปรับประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้จริง

ลงชื่อ..........ผู้รายงาน

(นางสาวเยาวริดา สุขหล้า)

นักโภชนาการปฏิบัติการ

ลงชื่อ..........หัวหน้าฝ่าย

(นางสาวศุภารรณ ริ้วบำรุง)

นักโภชนาการชำนาญการพิเศษ

หัวหน้าฝ่ายโภชนาการ

ส่วนที่ ๕ ความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชา

ผู้มาเขียน ทราบดีว่า งานที่ได้รับ ที่ต้องพิจารณาและดำเนินการ
ให้เสร็จในกำหนดเวลา ซึ่ง สภาพ ไม่ดี แต่ต้อง ยังคง ปฏิบัติหน้าที่
ตามที่ได้รับมอบหมาย ให้ดีที่สุด ตามที่ได้รับมอบหมาย ให้ดีที่สุด

ลงชื่อ.....

(นายดีศร วิตตานกร)

ผู้อำนวยการโรงพยาบาลหลวงพ่อทวีศักดิ์ ชุตินรี อุทิศ

รายงานการอบรมหลักสูตรฝึกอบรมโภชนาบำบัดและการบริหาร รุ่นที่ ๓๑ พ.ศ.๒๕๖๔
ระหว่างวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๖๔ – ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๔
ของข้าราชการราย นางสาว夷าวิດา สุขหล้า ตำแหน่งนักโภชนาการปฏิบัติการ
โรงพยาบาลหลวงพ่อทวดกัลป์ ชุดินธโร อุทิศ

<https://shorturl.asia/cypFY>

บันทึกข้อความ

รองปลัดกรุงเทพมหานคร
รับที่ ๑๗๙๖-๘๔๒
วันที่ ๕ เมย ๒๕๖๕
เวลา ๙๐-๒๔๖
๕ เมย ๒๕๖๕ ๑๗๙๖

ส่วนราชการ สถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร (ส่วนยกระดับศรีฯ โทร. โทรสาร ๐ ๒๖๒๑ ๑๕๓๓ หรือโทร. ๐๑๖๗)

ที่ กก ๐๘๐๑/๔๑๔

วันที่ ๕ เมษายน ๒๕๖๕

เรื่อง ขออนุมัติให้ข้าราชการเข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรฝึกอบรมโภชนาบำบัดและการบริหาร รุ่นที่ ๓๑ พ.ศ. ๒๕๖๕ ราย นางสาวเยาวริดา สุขหล้า

เรียน ปลัดกรุงเทพมหานคร

ต้นเรื่อง

๑. คณะกรรมการกำหนดโครงการให้ข้าราชการไปศึกษา ฝึกอบรม ดูงานและปฏิบัติการวิจัย ของกรุงเทพมหานคร (ก.ช.ก.) ได้เห็นชอบโครงการส่งข้าราชการสังกัดสำนักการแพทย์เข้ารับการอบรมหลักสูตร ประกาศนียบัตรโภชนาบำบัดและการบริหาร ณ สถาบันการศึกษาของรัฐ จำนวน ๑ คน งบประมาณตลอดหลักสูตร ๔๐,๐๐๐.- บาท (สี่หมื่นบาทถ้วน) ใช้เวลาการการ ระยะเวลา ๙๐ วันขึ้นไป รายละเอียดปรากฏตามแผนพัฒนา ข้าราชการกรุงเทพมหานครและบุคลากรกรุงเทพมหานครประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ ที่แนบ

๒. ปลัดกรุงเทพมหานคร (นางวันทนีย์ วัฒนะ รองปลัดกรุงเทพมหานครปฏิบัติราชการแทน ปลัดกรุงเทพมหานคร) ได้โปรดสั่งการให้สถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานครพิจารณาดำเนินการกรณี สำนักการแพทย์เสนอขออนุมัติให้ นางสาวเยาวริดา สุขหล้า ตำแหน่งนักโภชนาการปฏิบัติการ เลขที่ดำรงอยู่ รห.๒๐ สังกัดฝ่ายโภชนาการ กลุ่มภารกิจด้านสนับสนุนบริการและระบบคุณภาพ โรงพยาบาลลงพื้นที่วิศวกรรม ชุดนิริโร อุทิศ สำนักการแพทย์ อัตรากิจเดือน ๙๙,๓๐๐.- บาท เข้ารับการฝึกอบรมในประเทศ หลักสูตรฝึกอบรม โภชนาบำบัดและการบริหาร รุ่นที่ ๓๑ พ.ศ. ๒๕๖๕ ใช้เวลาการ ๙๐ วัน ตั้งแต่วันที่ ๒ พฤษภาคม ถึงวันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๕ ณ ฝ่ายโภชนาการ โรงพยาบาลรามาธิบดี และขออนุมัติค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม ในประเทศไทยตลอดหลักสูตร เป็นเงินจำนวน ๔๐,๐๐๐.- บาท (สี่หมื่นบาทถ้วน) จากงบประมาณประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๕ ของสถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร สำนักปลัดกรุงเทพมหานคร แผนงานบริหารทรัพยากรบุคคล ผลผลิตพัฒนาบุคคลการ งบรายจ่ายอื่น รายการค่าใช้จ่ายในการส่งเสริมการศึกษาเพิ่มเติม ฝึกอบรม ประจำปี และดูงานในประเทศไทยและต่างประเทศ รายละเอียดปรากฏตามหนังสือ ที่ กก ๐๘๐๑/๓๓๐๘ ลงวันที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๖๕

ข้อเท็จจริง

๑. หลักสูตรที่ขออนุมัติเป็นไปตามโครงการที่ได้รับความเห็นชอบจาก ก.ช.ก. โดยข้าราชการ ราย นางสาวเยาวริดา สุขหล้า เป็นผู้เข้ารับการฝึกอบรมตามแผนพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานครและบุคลากร กรุงเทพมหานครประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๕

๒. สถาบันฯ ได้ตรวจสอบแล้วปรากฏว่าหลักสูตรดังกล่าวได้กำหนดไว้ในแผนพัฒนา ข้าราชการกรุงเทพมหานครและบุคลากรกรุงเทพมหานคร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕

ข้อพิจารณาและเสนอแนะ สถาบันฯ พิจารณาแล้วเห็นว่า หลักสูตรดังกล่าวเป็นไปตามโครงการ ที่ได้รับความเห็นชอบจาก ก.ช.ก. และข้าราชการผู้ขออนุมัติมีคุณสมบัติครบถ้วนตามระเบียบกรุงเทพมหานคร ว่าด้วยการให้ข้าราชการกรุงเทพมหานครไปศึกษาฯ พ.ศ. ๒๕๔๒ ข้อ ๘ ดังนี้เห็นควรอนุมัติให้ นางสาวเยาวริดา สุขหล้า เข้ารับการฝึกอบรมในประเทศไทย หลักสูตรฝึกอบรมโภชนาบำบัดและการบริหาร รุ่นที่ ๓๑ พ.ศ. ๒๕๖๕ ใช้เวลาการ ๙๐ วัน ตั้งแต่วันที่ ๒ พฤษภาคม ถึงวันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๕ ณ ฝ่ายโภชนาการ

โรงพยาบาลรามาธิบดี โดยเบิกค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรมในประเทศคลอดหลักสูตร เป็นเงินจำนวน ๕๐,๐๐๐.- บาท (สี่หมื่นบาทถ้วน) จากงบประมาณประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๕ ของสถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร สำนักปลัดกรุงเทพมหานคร แผนงานบริหารทรัพยากรบุคคล ผลผลิตพัฒนาบุคลากร งบรายจ่ายอื่น รายการค่าใช้จ่ายในการส่งเสริมการศึกษาเพิ่มเติม ฝึกอบรม ประชุม และคุยงานในประเทศไทยและต่างประเทศ โดยข้าราชการที่ได้รับอนุมัติให้เข้ารับการฝึกอบรมดังนี้

๑. ทำสัญญาภัยกับกรุงเทพมหานคร ตามระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยการให้ข้าราชการกรุงเทพมหานครไปศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๒ ข้อ ๑๓

๒. รายงานผลการอบรมภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันรายงานตัวกลับเข้าปฏิบัติราชการ ตามระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยการให้ข้าราชการกรุงเทพมหานครไปศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๒ ข้อ ๑๕

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

๑. อนุมัติและลงนามในโครงการที่ได้แบบมาพร้อมนี้

๒. อนุมัติให้ นางสาว夷าวรัชดา สุขหล้า เข้ารับการฝึกอบรม ได้ตามหลักสูตรที่ขอ ทั้งนี้ ให้ข้าราชการผู้ได้รับอนุมัติติดตามสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID – 19) ออย่างใกล้ชิด รวมทั้งปฏิบัติตามนโยบายของกรุงเทพมหานครที่เกี่ยวข้อง สำนักอนุมัติเป็นของปลัดกรุงเทพมหานคร ตามระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยการให้ข้าราชการกรุงเทพมหานครไปศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๒ ข้อ ๕ (ข) ๓. สิ่งการใบข้อพิจารณาและเสนอแนะที่ ๑ - ๒

ลงชื่อ

(นางสาวประภาคร ศุภอักษร)

ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร

สำนักปลัดกรุงเทพมหานคร

- อนุมัติและลงนามโครงการฯ แล้วในข้อ ๑
- อนุมัติในข้อ ๒
- ให้ ชรภ. ผู้ได้รับอนุมัติคิดคำนิภัย
- ความชัดพิจารณาและเสนอแนะที่ ๑ - ๒
- ความที่ สนพ. และ สพช. เสนอ

(นางวนันธ์ วงศ์นนท์)

รองปลัดกรุงเทพมหานคร

ปฏิบัติราชการแทนปลัดกรุงเทพมหานคร

- ๗) ๘๙๔

ลงชื่อ

(นายแพทย์ วิวัฒน์ ใจดี)

ผู้อำนวยการโรงพยาบาล

สำนักงานสาธารณสุข

โรงพยาบาลรามาธิบดี ชั้นนำร่อง ฉุกเฉิน